

مروری بر کتاب «آمار پزشکی در یک نگاه»

A Review on the Book "Medical Statistics at a Glance"

محسن رضائیان^۱

M. Rezaeian

اجتناب شده و سعی شده است که با ارائه مثال‌های واقعی، کاربرد آمار در دانش پزشکی آموزش داده شود. کتاب به شیوه‌ای نگارش شده است که برای هر موضوع، توضیحی بسیار ساده در دو تا سه صفحه و با بهره‌گیری از اشکال و نمودارهای متنوع آورده شده است.

چاپ سوم این کتاب در هفت بخش، در برگزیده ۴۶ فصل می‌باشد. بخش اول، به «کار با داده‌ها» (Handling data) تعلق دارد که در آن ۹ فصل آورده شده است. بخش دوم، به «نمونه‌گیری و تقریب» (Sampling and estimation) اختصاص یافته است که در برگزیده دو فصل می‌باشد. موضوع بخش سوم مربوط به «طراحی مطالعه» (Study design) است که در برگزیده ۵ فصل است. این بخش، در واقع بیشتر به آشنایی با انواع مطالعات اپیدمیولوژیک اختصاص یافته است چرا که در واقع کاربرد صحیح دانش آمار در پزشکی، وابستگی بسیار نزدیکی به شناخت صحیح انواع مطالعات اپیدمیولوژیک دارد.

کتاب «آمار پزشکی در یک نگاه» (Medical statistics at a Glance) برای اولین بار در سال ۲۰۰۰ میلادی، توسط انتشارات Blackwell Sciences Ltd و در ۱۳۸ صفحه به زیور طبع آراسته شد. دو نویسنده توانا، یعنی Aviva Petrie و Caroline Sabin که در آن زمان، اولی از دانشیاران آمار و دومی از دانشیاران آمار پزشکی و اپیدمیولوژی دانشگاه‌های معروف لندن بودند، مسئولیت نگارش کتاب را بر عهده داشتند. این کتاب به سرعت جای خود را در میان علاقمندان به آمار پزشکی باز نمود و نه سال بعد، یعنی در سال ۲۰۰۹ میلادی، چاپ سوم کتاب توسط انتشارات Wiley-Blackwell و در ۱۸۰ صفحه روانه بازار نشر گردید.

همانطور که نویسندگان در مقدمه کتاب اظهار داشته‌اند، این کتاب برای تمام کسانی که به نوعی نیازمند آشنایی با دانش آمار پزشکی می‌باشند، تهیه شده است. از همین رو، تا جای ممکن از بحث‌های صرف تئوریک

۱- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

تلفن: ۰۳۴-۳۱۳۱۵۱۲۳، دورنگار: ۰۳۴-۳۱۳۱۵۱۲۳، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

بخش چهارم، به «آزمون فرضیه» (Hypothesis testing) اختصاص داده شده است که خود دارای دو فصل است. موضوع بخش پنجم، «تکنیک‌های پایه برای تجزیه و تحلیل داده‌ها» (Basic techniques for analyzing data) است که حجیم‌ترین بخش کتاب با ۱۵ فصل می‌باشد. بخش ششم نیز در برگیرنده «ملاحظات مهم» (Important considerations) است که دارای ۴ فصل می‌باشد. بالاخره، بخش هفتم نیز به «موضوعات اضافی» (Additional topics) مربوط است که دارای ۹ فصل می‌باشد. کتاب، همچنین دارای پنج ضمیمه است که به درک مطالب آن کمک شایانی نموده‌اند.

از خصوصیات برجسته کتاب همانطور که ذکر گردید، زبان ساده همراه با مثال‌های واقعی و کاربرد هنرمندانه از اشکال و نمودارها است که به درک مطالب پیچیده آمار کمک می‌نمایند. به علاوه، از آن جایی که امروزه نرم افزارهای آماری نظیر SAS، STATA و SPSS در تجزیه و تحلیل‌های آماری به مقدار زیادی مورد استفاده قرار می‌گیرند، نویسندگان، نمونه‌هایی از خروجی (Output)

این نرم افزارها را همراه با توضیحات لازم در بخش‌هایی از کتاب و همچنین، ضمیمه شماره سوم آن آورده‌اند که مطالعه آنها برای آشنایی با چگونگی تفسیر خروجی‌های نرم افزارهای آماری بسیار ضروری است.

همچنین، یکی دیگر از خصوصیات برجسته کتاب، وب سایتی با آدرس www.medstatsaag.com است که مسئولیت پشتیبانی کتاب را بر عهده دارد. در این وب سایت، خوانندگان می‌توانند از طریق اینترنت و با حل کردن مثال‌های ارائه شده، میزان تسلط خود بر دانش آمار پزشکی و مباحث مطرح شده در کتاب را برآورد نمایند. به علاوه، این وب سایت، در برگیرنده فهرست کاملی از منابع مورد استفاده در کتاب است که آشنایی و استفاده از آنها برای خوانندگان کتاب می‌تواند بسیار مفید باشد.

با توجه به موارد فوق، مطالعه این کتاب به کلیه دانشجویان علوم سلامت، همکاران بالینی و علوم پایه و تمام علاقمندان به آمار پزشکی که برای فهم این دانش مهم نمی‌خواهند خود را درگیر معادلات پیچیده آماری نمایند، توصیه می‌گردد.